

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Laskentatoimi

Otto Österberg

Johdon raportointi ammattikorkeakoulujen laskentatoimen opetuksessa

Opinnäytetyö 2015

Tiivistelmä

Otto Österberg

Johdon raportointi ammattikorkeakoulujen laskentatoimen opetuksessa, 36 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Laskentatoimi

Opinnäytetyö 2015

Ohjaaja: lehtori Marianne Viinikainen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, kuinka johdon raportointia opetetaan Suomen ammattikorkeakoulujen laskentatoimen koulutusohjelmissa.

Teoriaosuus koostuu kirjallisuudesta ja internetlähteistä, jotka käsittelevät laskentatointia yleisesti sekä aihealueita, jotka liittyvät jollakin tapaa johdon raportointiin. Työn empiriaosuuden toteutin laadullisena tutkimuksena ja aineistona käytin ammattikorkeakoulujen internetistä löytyviä opetussuunnitelmia. Opetussuunnitelmista valitsin opintojaksoja, jotka voisivat liittyä johdon raportointiin, ja analysoin näiden opintojaksojen sisältöjä ja tavoitteita.

Työn tuloksena sain valittua yhteensä 92 opintojaksoa, joiden voisi nähdä liittyvän jollakin tapaa johdon raportointiin. Analysoin opintojaksojen sisältöjä ja tavoitteita ja jaottelin opintojaksoja eri kriteereihin. Noin yhdeksässä prosentissa valituista opintojaksoista mainitaan opintojakson nimessä raportointi, 28 prosentissa raportointi tai raportit mainitaan sisällössä, 19 prosentissa johdon raportointi on selvänä osana sisältöä ja 1 prosentissa opintojakson sisältö on täysin raportointiin keskittynyt.

Asiasanat: johdon raportointi, opetus, ammattikorkeakoulut

Abstract

Otto Österberg

Management reporting in the curriculums of Finnish Universities of Applied Sciences, 36 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialization in Accounting

Bachelor's Thesis 2015

Instructor: Marianne Viinikainen, Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of the research was to find out how management reporting is taught in Finnish universities of applied sciences.

The theoretical portion of this thesis consists of literature and internet sources that focus on accounting and management reporting. The data used for the research was collected from curriculums that were found on the internet on each school's website. From these curriculums I chose courses that could have some relevance to management reporting and I further analyzed the descriptions and the educational goals of the selected courses.

As a result I selected 92 courses that could have some relevance to management reporting and I divided these courses into different categories. In 9 percent of the selected courses reporting was mentioned in the course's name, in 28 percent reporting or reports were mentioned in the course description, in 19 percent management reporting was a concrete part of the content and 1 percent of the courses was completely focused on management reporting.

Keywords: management reporting, teaching, curriculums, universities of applied sciences

Sisältö

1	Johdanto	5
1.1	Opinnäytetyön tavoite ja rajaus.....	5
1.2	Tutkimusmenetelmät ja aineisto	6
1.3	Opinnäytetyön rakenne.....	6
2	Laskentatoimi ja informaatio	7
2.1	Laskentatoimen perustehtävät.....	7
2.2	Laskentatoimi informaatiojärjestelmänä.....	8
2.3	Johdon informaatiojärjestelmä ja tieto	9
3	Raportointi	11
3.1	Johdon raportoinnin tehtävät	11
3.2	Raportointiprosessi	12
3.3	Johdon raportointijärjestelmät.....	13
3.4	Raporttien laatiminen ja esittäminen	13
3.5	Raporttien luokittelu	14
3.6	Suorituskyvyn seurannan välineitä	15
3.6.1	Balanced Scorecard (BSC)	16
3.6.2	Suorituskykypyramidi	17
4	Johdon raportointi ammattikorkeakoulujen opetuksessa	17
4.1	Saimaan ammattikorkeakoulu.....	18
4.2	Haaga-Helia ammattikorkeakoulu	19
4.3	Mikkelin ammattikorkeakoulu	20
4.4	Metropolia ammattikorkeakoulu	20
4.5	Karelia ammattikorkeakoulu.....	21
4.6	Jyväskylän ammattikorkeakoulu	21
4.7	Centria ammattikorkeakoulu	22
4.8	Hämeen ammattikorkeakoulu	23
4.9	Kajaanin ammattikorkeakoulu.....	23
4.10	Lapin ammattikorkeakoulu	24
4.11	Kymenlaakson ammattikorkeakoulu	24
4.12	Lahden ammattikorkeakoulu.....	25
4.13	Laurea ammattikorkeakoulu	25
4.14	Oulun ammattikorkeakoulu	26
4.15	Tampereen ammattikorkeakoulu	26
4.16	Turun ammattikorkeakoulu	27
4.17	Vaasan ammattikorkeakoulu	27
4.18	Seinäjoen ammattikorkeakoulu.....	28
4.19	Savonia ammattikorkeakoulu.....	29
4.20	Satakunnan ammattikorkeakoulu	29
5	Johtopäätökset	30
	Kuviot.....	34
	Lähteet.....	34

Liitteet

Liite 1 Yhteenvedotaulukko valituista opintojaksoista

1 Johdanto

Yrityksen johtaminen perustuu päätösten tekemiseen ja raportit toimivat perustana tehdyille päätöksille. Laadukas raportointi parantaa johdon mahdollisuuksia tehdä oikeita päätöksiä. Hyvä raportointi voi siis olla ratkaisevana tekijänä yrityksen menestykselle. Tästä syystä raportoinnin tutkiminen on mielestäni tärkeää.

Johdon raportointiin liittyen on tehty paljon opinnäytetöitä ja tutkimuksia. Tämä ei sinänsä ole yllätys, sillä kuten jo totesinkin, johdon raportointi on erittäin tärkeää ja olennaista laskentatoimessa. Raportoinnista löytyy myös paljon materiaalia laskentatoimaa käsittelevässä kirjallisuudessa. Keskeisiä kirjallijoita ovat esimerkiksi Veijo Riistama, Esa Jyrkkiö, Kari Alhola ja Sanna Lauslahti. Raportoinnista on kirjoittanut moni muukin laskentatoimen asiantuntija, mutta mainittuja kirjoittajia lainaan teoriaosuudessa ehkä eniten.

Muissa raportointia käsittelevissä opinnäytetöissä empiriaosuus on erilainen. Useassa työssä näkökulmana on jonkin tietyn case-organisaation johdon raportoinnin kehittäminen. Oma työni pyrkii sen sijaan tutkimaan, kuinka johdon raportointia opetetaan. Voidaan ajatella, että jos aihetta opetetaan riittävän hyvällä tasolla, niin hankittu osaaminen siirtyy myös yritysmaailmaan. Laadukas opetus siis parantaa välillisesti organisaatioiden raportointia, kun opiskelijat siirtyvät työelämään. Tästäkin näkökulmasta tarkasteltuna tutkimusaiheeni on tärkeä.

Valitsin johdon raportoinnin opinnäytetyöni aiheeksi, koska olen suuntautunut opinnoissani johdon laskentatoimeen ja se kiinnostaa minua. Raportointi on myös olennainen osa laskentatoimaa – kerätty tieto on hyödytöntä ellei vastaanottaja ymmärrä sitä. Näkökulman empiriaosuuteen eli johdon raportoinnin opetuksen tarkasteluun sain opinnäytetyöni ohjaajalta.

1.1 Opinnäytetyön tavoite ja rajaus

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, kuinka johdon raportointia opetetaan Suomen ammattikorkeakouluissa. Tutkimuksen perustana on ymmärtää, mitä johdon raportoinnilla tarkoitetaan ja mitä kaikkea se pitää sisällään.

Opinnäytetyössä johdon raportointi pyritään erottelemaan yrityksen muusta raportoinnista. Tämä voi olla kuitenkin haastavaa, sillä määritelmät ovat häilyviä ja vaihtelevat lähteestä riippuen.

Johdon raportoinnin voisi määritellä esimerkiksi seuraavasti: johdon raportointi on raportointia, jonka tarkoituksena on tukea yrityksen johtoa päätöksenteossa sekä avustaa toiminnan suunnittelua ja seuranta. Tämä määritelmä on lyhyt ja yksinkertainen, mutta siitä herää varmasti lisäkysymyksiä. Eri raporteilla voi olla useita eri loppukäyttäjiä mukaan lukien myös yrityksen johto. Esimerkiksi tilinpäätöksen voidaan katsoa olevan ensisijaisesti yrityksen ulkopuolelle suunnattu raportti, mutta sen tarjoamaa tietoa varmasti hyödynnetään myös yrityksen sisällä.

Tutkimuskysymys: Millä tavoin johdon raportointia opetetaan Suomen ammattikorkeakoulujen laskentatoimen opetuksessa (opintojaksot ja sisältö).

1.2 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Tutkimusosuudessa tarkastelen Suomen ammattikorkeakoulujen laskentatoimen/taloushallinnon opetussuunnitelmia ja selvitan, missä määrin johdon raportointia opetetaan ja minkä tyyppistä opetus on. Empiriaosuus suoritetaan siis laadullisena tutkimuksena. Tämän jälkeen analysoin tuloksia ja teen yhteenvedon opintojaksoista. On myöskin mielenkiintoista nähdä, syntykö eri koulujen välille eroja.

Aineistona on siis kaikkien Suomen ammattikorkeakoulujen (24 kpl) opetussuunnitelmat, joista karsitaan pois ne, joissa ei opeteta laskentainta tai vastaavaa ainetta. Opetussuunnitelmat etsitään eri ammattikorkeakoulujen internetsivuilta. Pyrin tarkastelemaan eri opintojaksojen sisältöjä ja –tavoitteita ja tarkastelemaan, kuinka johdon raportoinnin opetus niissä toteutuu.

1.3 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö koostuu teoria- ja empiriaosuudesta.

Opinnäytetyön alussa käsittelen teoriaa laskentatoimesta ja raportoinnista. Teoriaosuus on jäsennetty siten, että alussa asioita käsitellään yleisemmin ja lopulta siirrytään yksityiskohtaisempiin kuvauksiin.

Ensiksi käsittelen laskentatointa yleisesti ja laskentatoimen asemaa informaation tuottajana. Koska raportointi on yksinkertaisimmillaan informaation välittämistä kohteelle, on teoriaosuudessa mielestäni tärkeää käsitellä myös raportoinnin perustana olevaa tiedonkeräämisprosessia. Opinnäytetyön toisessa luvussa tutustutaan esimerkiksi laskentatoimen perustehtäviin ja kuvataan laskentatoimen roolia yrityksen informaatiojärjestelmänä.

Opinnäytetyön kolmannessa luvussa työssä siirrytään raportoinnin käsittelemiseen. Pyrin katsomaan raportointia monesta eri näkökulmasta ja luokittelemaan sitä eri tavoin. Opinnäytetyöni pyrkii määrittelemään esimerkiksi raportoinnin tehtävät ja raportointiprosessin. Tarkastelen myös, miten eri tekijät vaikuttavat raportin laatuun (sisältö, ajoitus, luettavuus). Pyrkimyksenä on, että teoriaosuuden jälkeen lukijalla on parempi ymmärrys raportoinnista osana laskentatoimen kokonaisuutta, ja mielikuva siitä, mitä raportointi pitää sisällään.

Työn empiriaosuudessa tutustutaan Suomen ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmien sisältöihin ja katsotaan, kuinka niiden mukaan johdon raportointia opetetaan. Ensimmäinen vaihe on selvittää, missä ammattikorkeakouluissa on laskentatoimen tai verrattavissa olevan aineen opetusta.

2 Laskentatoimi ja informaatio

2.1 Laskentatoimen perustehtävät

Laskentatoimelle voidaan määritellä kaksi perustehtävää (2, s. 23):

1. rekisteröintitehtävä ja
2. hyväksikäyttötehtävä.

Rekisteröintitehtävä tarkoittaa yrityksen toimintaan liittyvien määrä- ja arvolukujen keräämistä. Liikekirjanpito kerää pääosan yrityksen tietoaineistosta.

Se rekisteröi esimerkiksi tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Muita tiedonkeräysjärjestelmiä ovat yrityksen palkkalaskenta, varastokirjanpito, kustannuslaskenta ja tuotannonohjausjärjestelmät. (2, s. 24.)

Hyväksikäyttötehtävä sen sijaan tarkoittaa kerätyn tiedon käyttämistä laskelmia ja raportteja laadittaessa. Laskelmat voidaan jakaa kahteen ryhmään: yleisen ja operatiivisen laskentatoimen laskelmiin. Yleisen laskentatoimen laskelmiin kuuluvat mm. voitonjako –ja informointilaskelmat. Operatiivisen laskentatoimeen kuuluvat vaihtoehto-, tavoite –ja tarkkailulaskelmat. (2, s. 24.)

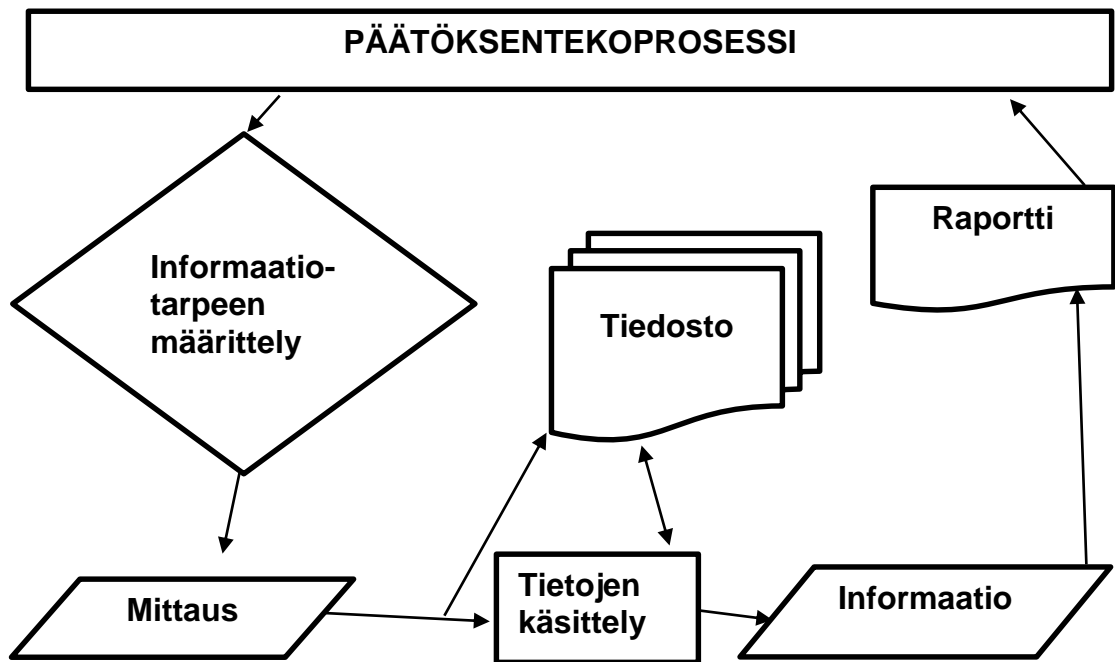
Laskentatoimen hyväksikäyttötehtävän operatiivisen osan voidaan katsoa tarkoittavan johdon raportointia. Sen ensisijaisena tehtävänä on auttaa yrityksen johtoa toiminnan suunnittelussa, toimeenpanon organisoinnissa ja toiminnan valvonnassa. (2, s. 24.)

2.2 Laskentatoimi informaatiojärjestelmänä

Yrityksen operatiivinen johto tarvitsee monenlaista tietoa ohjatessaan ja valvoessaan yrityksen toimintaa. Operatiivisen johdon pitää yrityksen omaa toimintaa koskevan tiedon lisäksi seurata, mitä ympäristössä tapahtuu: kuinka esimerkiksi rahoitus- ja tuotannon tekijämarkkinat kehittyvät ja miten yhteiskunta muuttuu. (2, s. 267.)

Tehokas johtaminen ei voi perustua tietojen satunnaiseen keräämiseen vaan sen on oltava järjestelmällistä. Yrityksen informaatiojärjestelmän tehtävänä on informaation kerääminen ja käsittely. (kuvio 1, s. 9.)

Kuvio 1. Informaatiojärjestelmän toiminta (2, s. 268)

2.3 Johdon informaatiojärjestelmä ja tieto

Johdon informaatiojärjestelmällä tarkoitetaan sitä yrityksen tai muun organisaation jatkuvasti tapahtuvaa sisäistä toimintaa, jonka tarkoituksena on kerätä, rekisteröidä ja käsitellä organisaation toimintaan liittyvää tietoa ja tuottaa toimintaa koskevissa päätöksissä sekä toiminnan suunnittelussa, ohjaamisessa ja valvomisessa tarvittavaa informaatiota. (2, s. 268.)

On siis olemassa päätöksentekijä (yrityksen johto), joka tarvitsee informaatiota päätöksentekoa varten. Ensimmäisenä vaiheena on määrittellä, mitä informaatiota tarvitaan. Informaation käyttäjän ja tuottajan on tehtävä yhteistyötä informaatiotarpeen selvittämiseksi. Kun informaatiotarve on saatu selvitettyä, on seuraavana vuorossa mittaaminen eli tietojen rekisteröinti. Tietoja voi saada organisaation omasta tiedostosta tai yrityksen ulkopuolelta. Esimerkiksi voidaan tutkia yrityksen omia myyntitilastoja tai hakea tietoja Tilastokeskuksen sivuilta. Tämän jälkeen kerätystä tiedosta jalostetaan informaatiota. Viimeinen vaihe on raportoida tuotettu informaatio päätöksentekijöille. Raportointi on erittäin tärkeä vaihe, sillä jos päätöksentekijä ei ymmärrä saamaansa informaatiota, se on hyödytöntä. Raportoinnin tulisi olla sellaisessa muodossa, että vastaanottaja saa siitä tarvitsemansa tiedon mahdollisimman vaivattomasti. (2, s. 268.)

Tiedonkeräämiseen liittyy läheisesti tietokannan käsite. Tietokanta on yksinkertaisesti selitettynä kokoelma yhteenliittyvää tietoa. Tieto tarkoittaa asiaa, jolla on jokin merkitys ja joka voidaan kirjata. Tietokannoille voidaan kuvata kolme ominaisuutta: 1. tietokannoilla on jokin lähde, josta tieto on peräisin, 2. tietokanta liittyy jollain tapaa todellisen maailman tapahtumiin ja 3. tietokannalla on käyttäjiä, jotka ovat kiinnostuneita sen sisällöstä ja joita varten se on rakennettu. (3)

Tietokannoille asetetaan yleensä tiettyjä vaatimuksia, esimerkiksi: tietokannassa ei esiinny turhaa toistoa, tietoja pystytään hakemaan joustavasti erilaisin perustein, tietokannan rakenteen muuttaminen on vaivatonta sekä että tietokannan hyväksikäyttö on riippumatonta tietojen fyysisestä tallennusrakenteesta. (3)

Tiedonkeräämisen ja käsittelyyn liittyy kaksi olennaista käsitettä: big data ja business intelligence. Kirjan big data –tiedonvallankumous mukaan big data on käsite, jolla viitataan kahteen asiaan. Ensimmäinen on kasvavan ja monipuolistuvan datan määrän luoma haaste organisaatioille ja toinen on se miten tähän haasteeseen vastataan. (4, s. 10.)

Perusajatuksena on datan määrän räjähdysmäinen kasvu. Uuden teknologian avulla dataa voidaan luoda entistä nopeammin. Tarkkoja arvioita on vaikea esittää, mutta suurusluokkana datan kasvulle kirja esittää moninkymmenkertaisuuden seuraavan kymmenen vuoden aikana. (4, s. 11.)

Business Intelligence eli BI on hyvin laaja-alainen termi, joka voidaan määritellä monin eri tavoin. Perusideana Business Intelligencessä on kerätyn tiedon entistä parempi hyödyntäminen, jotta päätöksenteko tehostuisi. (5, s. 35.)

Monissa yrityksissä päätöksenteko tapahtuu edelleen vanhanaikaisesti eli se perustuu sekoitukseen nykyistä tietoa, muistikuviiin menneisyydestä, muilta saatuihin neuvoihin ja suurelta osin vaistoon eli siihen mikä vain tuntuu oikealta. Päätöksenteossa ei käytetä riittävästi tarjolla olevaa nykyaikaista teknologiaa ja työkaluja. Business Intelligence liittyy juuri tähän ongelmaan. Business Intelligence pyrkii tekemään yrityksistä älykkämpiä. (5, s. 33.)

Business Intelligence voidaan määritellä olevan mikä tahansa toiminta, työkalu tai prosessi, jonka avulla saadaan paras mahdollinen informaatio päätöksenteon tueksi. Se ei siis pelkästään tarkoita tietokoneiden avulla tapahtuvaa tietojenkäsittelyä, vaan se voi olla mitä vain, minkä avulla yritys saa parempaa tietoa, esimerkiksi vaikkapa konsulttien avulla. Yleensä BI:llä tarkoitetaan kuitenkin teknologiaa ja työkaluja, jotka tukevat päätöksentekoa. Business Intelligence For Dummies –kirja määrittelee BI:n seuraavasti: Business Intelligence on ajankohtaista, tarkkaa, tärkeää informaatiota ja prosessit ja teknologiat, joilla sitä saadaan tuotettua. (5, s. 36.)

3 Raportointi

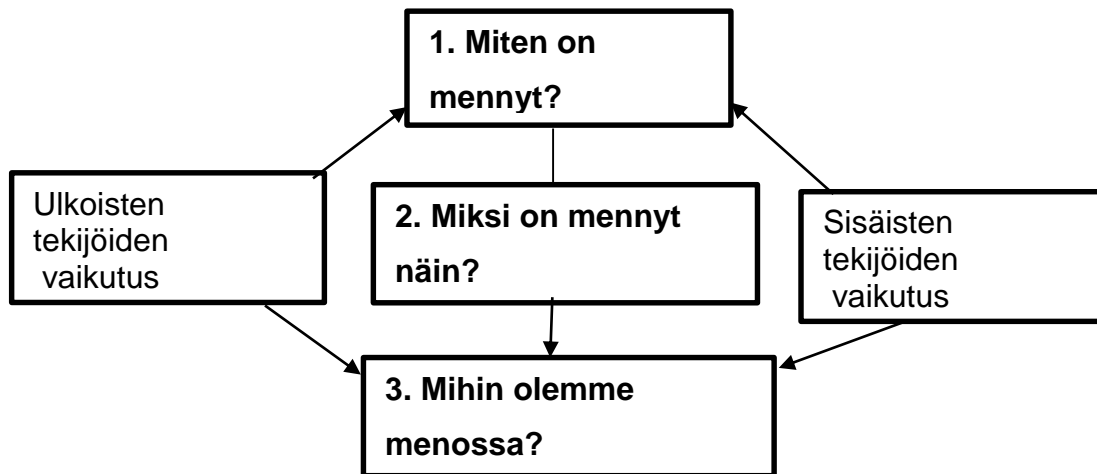
Raportoinnin perustana on tietojen kerääminen. Olennainen osa laskentatoimintaa on kerätyn tiedon hyväksikäyttö. Yrityksen tapahtumista tarvitsevat erityisesti tietoa ne, jotka suunnittelevat ja ohjaavat yrityksen toimintaa. Ensisijainen laskentatoimen raporttien ”asiakas” on yrityksen operatiivinen johto. (6, s. 403.)

Raportoinnilla tarkoitetaan yleensä tiedon antamista tai ilmoitusta tapahtuneesta tai parhaillaan tapahtuvasta. Laskentatoimen raporteilla tarkoitetaan tarkoituksenmukaisessa kirjallisessa muodossa annettuja ilmoituksia yrityksen toteutuneista tuotoista ja kustannuksista sekä niiden perustana olevista määrällisistä luvuista. (6, s. 403.)

Laskentatoimen raporteissa voidaan seurata toteutuneita lukuja ja niiden lisäksi verrata niitä tavoitteeksi asetettuihin lukuihin (6, s. 403).

3.1 Johdon raportoinnin tehtävät

Johdon raportointi on raportointia, jonka tarkoituksena on tukea yrityksen johtoa päätöksenteossa sekä avustaa toiminnan suunnittelua ja seurantaa. Sen tarkoituksena on antaa selvä kokonaiskuva yrityksen taloudesta ja toimintojen tilasta. (kuviot 2)

Kuvio 2. Johdon raportoinnin tehtävät (1, s. 173).

Johdon raporttien päätehtävinä on kertoa, miten yrityksellä on mennyt, miksi näin on mennyt ja mihin ollaan menossa. Raporttien on lisäksi otettava huomioon miten yrityksen sisäiset ja ulkoiset tekijät ovat vaikuttaneet tämänhetkiseen tilanteeseen sekä miten ne vaikuttavat tulevaisuudessa. Raportoinnin tulisi antaa monipuolinen kuva kokonaistilanteesta analysoimalla menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta jatkumona. (1, s. 173.)

3.2 Raportointiprosessi

Alholan ja Lauslahden mukaan aktiivinen raportointiprosessi sisältää viisi vaihetta. (1, s. 176)

1. Tavoitteet on asetettu siten, että kaikki ymmärtävät ja tietävät tavoitteet, ja henkilöstö on sitoutettu niihin.
2. Tavoitteet ovat mitattavia ja niitä seurataan.
3. Tavoitteiden toteutumista seurataan niin yleisellä tasolla kokouksissa kuin yksilötasoisesti.
4. Analyysien pohjalta tehdään yhdessä johtopäätökset ja toimenpideehdotukset.
5. Toimenpiteiden onnistumista seurataan, ja mahdollisesti tehdään korjaavia toimia.

Ensiksi on siis asetettava tavoitteet, joita sitten mitataan ja seurataan. Mitattuja tuloksia analysoidaan ja analyysien pohjalta voidaan tehdä toimenpiteitä. Lopuksi on vielä seurattava oliko tehdyillä toimenpiteillä vaikutusta. Raportointiprosessi on siis pääpiirteittäin hyvin selkeä ja noudattaa hyvin yleispäteviä vaiheita eli suunnittelua, toteuttamista ja seurantaa.

3.3 Johdon raportointijärjestelmät

Johdon raportointijärjestelmä käyttää hyväkseen laskentatoimen tuottamaa tietoa. Tietoa saadaan sekä yleisen laskentatoimen tietojärjestelmästä että johdon laskentatoimen tietojärjestelmästä. Tietoa saadaan myös yrityksen muista tietojärjestelmistä kuten esimerkiksi markkinoinnin tietojärjestelmästä, henkilöstöhallinnon tietojärjestelmästä ja materiaalihallinnon tietojärjestelmästä. Johdon raportointijärjestelmä rakentuu siis useista yrityksen eri tietojärjestelmistä ja lisäksi mahdollisesti ulkopuolisista tietokannoista. (10, s. 265)

Yleisen laskentatoimen tietojärjestelmä ja johdon laskentatoimen tietojärjestelmä muodostovat yrityksen johdon raportointijärjestelmän perustan. Yleinen laskentatoimi kuvaa yrityksen talousprosessia rekisteröimällä tietoja. Johdon laskentatoimi sen sijaan muokkaa yleisen laskentatoimen tietoja yritysjohton käyttöön tuottamalla raportteja. (10, s. 265)

Johdon laskentatoimen tietojärjestelmää käytetään esimerkiksi kustannuslaskennassa, hinnoittelussa, budjetoinnissa ja investointilaskennassa. (10, s. 265)

3.4 Raporttien laatiminen ja esittäminen

Raporttien laatimiseen liittyy kolme keskeistä näkökohtaa: 1. sisältö 2. ajoitus ja 3. luettavuus (6, s. 403-409).

On tärkeää, että raportti vastaa sisällöltään vastaanottajan informaatiotarvetta. Raportin laatijan on ymmärrettävä mihin ongelmiin raportin lukija tarvitsee vastaukset. Tästä syystä raportin laatijan ja vastaanottajan välinen yhteistyö on erityisen tärkeää. (6, s. 405-406.)

Ajoituksen näkökulmasta raportit voidaan luokitella kahteen ryhmään: säännöllisin aikavälein suoritettavat raportit (periodiraportit) ja tarpeen mukaan laadittavat raportit (tilannekohtaiset raportit) (6, s. 407-408).

Periodiraportit laaditaan suunnilleen samanlaisessa muodossa ajanjaksosta toiseen, kun taas tilanneraporttien muoto riippuu esille nousseesta ongelmasta, jota selvitetään (6, s. 407-408).

Raporttien pitäisi olla nopeasti laadittavissa raporttikauden päätyttyä. Mikäli raportteja ei saada luotua ajallaan, on keksittävä keinoja niiden luonnin tehostamiseksi tai vaihdettava raporttien aikaväliä. (6, s. 407-408.)

Raportti on sitä tehokkaampi, mitä helpompi sitä on lukea. Luettavuuteen vaikuttavat useat tekijät kuten raportissa käytetty kieli ja avaintietojen selkeä merkitseminen (otsikointi, mittayksiköt, ajanjakso jne.). Raportin pitää selvittää raportoitavan asian olennaiset seikat. Laskentatoimen raportit sisältävät yleensä runsaasti numeerista tietoa taulukoiden muodossa. Graafisilla esityksillä, kuten histogrammeilla ja pinta-alakuviolla on mahdollista havainnollistaa raportin sanomaa. Kirjalliset raportit voidaan myös esittää suullisesti, jolloin raportin vastaanottajan huomio voidaan kiinnittää olennaisimpiin kohtiin ja epäselviin kohtiin on mahdollista antaa selvitys. (6, s. 408-409.)

3.5 Raporttien luokittelu

Raportteja voidaan luokitella monella eri tavalla. Raportit voidaan luokitella ajoituksen mukaan säännöllisesti tai tarpeen mukaan laadittaviin. Raportti voi sisältää toteutuneita lukuja tai toteutuneiden lukujen ja tavoitteiden seuranta (tarkkailuraportti). Raportteja on mahdollista myös luokitella raportin vastaanottajan mukaan. Eri johtoportaiden tietotarpeet voivat olla hyvin erilaisia. Esimiesportaani raportit saattavat olla esim. työtuntien ja aineskäytön seuranta, kun taas ylin johto tarkkailee yhteenvetoja alemmille portaille annettavista raporteista. (6, s. 403-408.)

Sisäinen raportointi on mahdollista jakaa kolmelle eri raportointitasolle: strategiatasolle, toiminnalliselle ja operatiiviselle tasolle. Eri tasot vastaavat erilaisiin johtamisen tarpeisiin. Mitä ylemmäksi johtotasoilla mennään, sitä

yksityiskohtaisempaa informaatiota raporteissa on. Ylemmän tason raportit keskittyvät myös enemmän tulevaisuuteen kun taas operatiivisella tasolla keskitytään enemmän nykyisyyteen ja menneisyyteen. (1, s. 175.)

Visio- ja strategiatasolla tarkastellaan onko yritys menossa oikeaan suuntaan pitkän aikavälin tavoitteisiin nähden. Suunnan seurannassa voidaan käyttää apuna Balanced Scorecard –mittaristoa. Toiminnallisella tasolla yritystä tarkastellaan lyhyemmällä aikavälillä ja se voi vastata kysymykseen, meneekö vuosi kuten on suunniteltu. Toimintatasolla seurataan esimerkiksi riittävätkö yrityksen rahat ja onko yrityksen vakavaraisuus ja kannattavuus kunnossa. Tehtävätason raportointi keskittyy enemmän päivittäiseen toimintaan ja sen tehokkaasti hoitamiseen. (1, s. 175.)

Raportointi voidaan lajitella sisäiseen ja ulkoiseen raportointiin. Näin ollen kaikkia raportteja ei tehdä pelkästään yrityksen johtoa varten vaan myös ulkoisille sidosryhmille.

Ulkoisten raporttien tehtävänä on yleensä vastata yrityksen lakisääteisen raportoinnin tarpeisiin. Ulkoiset raportit pohjautuvat usein kirjanpidon tileihin. Esimerkkejä lakisääteisistä ulkoisista raporteista ovat yrityksen tilinpäätös, pää- ja päiväkirjaraportit ja viranomaisilmoitukset. (7, s. 147; 2.)

Kirjassa ”Taloutta johtamista varten” yrityksen raportointi on jaettu strategiseen neljännesvuosiraportointiin ja operatiiviseen raportointiin. Operatiivinen raportointi esim. kuukausiraportointi kertoo nykytilanteesta lyhyemmältä aikaväliltä ja yksityiskohtaisemmin kun taas strategiaraaportoinnin mittaristo keskittyy enemmän tulevaisuuteen. (1, s. 175.)

3.6 Suorituskyvyn seurannan välineitä

Jotta voidaan tietää onko tavoitteisiin päästy, on tavoitteita voitava mitata. Jotta hyvät päätökset olisivat mahdollisia, tulisi mittaamisen tulosten oltava korkeatasoisia. Tästä syystä mittareille tulee asettaa joitakin tiettyjä vaatimuksia. Keskeisinä vaatimuksina voidaan pitää seuraavia (8.)

1. Relevanttius eli oleellisuus

Oleellisuus tarkoittaa, että mittarilla on merkitystä päätöksenteossa. Oleellinen mittari tuo lisäarvoa päätöksentekoon.

2. Edullisuus

Mittarin antama tieto ei saa olla liian kallista tuottaa. Mittari voi viedä esim. liikaa aikaa, työtä tai se voi olla kallis vaihtoehtokustannusten kautta. Käytännössä mitä tarkempaa tietoa halutaan, sitä kalliimmaksi se tulee.

3. Oikeellisuus (validiteetti)

Mittarin tulisi antaa todellisuudenmukainen kuva mitattavasta kohteesta. Oikeellisuuden on oltava niin suuri, että mittarin perusteella on mahdollista tehdä luotettavia ja oikeita päätöksiä.

4. Tarkkuus (reliabiliteetti)

Mittarin tarkkuuden on oltava riittävä, jotta sen perusteella voidaan tehdä päätöksiä. Olisi myös tärkeää, että toistettaessa mittaus saataisiin riittävän samanlainen tulos.

5. Luotettavuus

Mittarin on tuotettava luotettavaa tietoa. Jos tietoa ei pidetä luotettavana, ei sen perusteella ole mahdollista tehdä päätöksiäkään. Luotettavuus on ehkä tärkein edellytys mittarille ja se vaatii usein myös muiden edellytysten toteutumista.

3.6.1 Balanced Scorecard (BSC)

Tasapainotettu mittaristo eli Balanced Scorecard (BSC) on Robert S. Kaplanin ja David P. Nortonin kehittämä suorituskymittaristo, jonka avulla yrityksen toimintaa ja tavoitteita tarkastellaan neljän tai viiden eri ulottuvuuden kautta. Tasapainotetun mittariston ulottuvuuksina voidaan yleensä pitää asiakasulottuvuutta, sisäisten prosessien ulottuvuutta, kehittymisen ulottuvuutta, henkilöstöulottuvuutta ja taloudellista ulottuvuutta. (8, s. 349.)

Eri ulottuvuudet pyrkivät vastaamaan olennaisiin kysymyksiin. Asiakasulottuvuus vastaa siihen, millainen yrityksen olisi asiakkaiden mielestä oltava. Sisäisten

prosessien taas tulisi olla toteutettu niin, että yrityksen toiminta olisi mahdollisimman tehokasta ja tuottavaa. Innovatiivisuus ja oppiminen vaikuttavat yrityksen kehittymiseen ja toimintakykyyn tulevaisuudessa. Henkilöstöulottuvuus vastaa siihen, millainen yrityksen henkilöstön tulisi olla, jotta se voisi saavuttaa tavoitteensa. Taloudellinen ulottuvuus tarkastelee yritystä omistajien näkökulmasta. (8, s. 349.)

3.6.2 Suorituskykypyramidi

Suorituskykypyramidi (Performance Pyramid System) on toiminnan ohjauksen suorituskykymittaristo, joka on kehitetty tavoitejohtamisen periaatteille (9).

Mallin lähtökohtana on visio, josta tavoitteet johdetaan hierarkkisesti organisaatiotasolle. Pyramidissa ylemmän tason tavoitteet on tarkoitus toteuttaa hierarkiassa alempana olevan tason tavoitteiden kautta. Esimerkiksi visio on tarkoitus toteuttaa liiketoimintayksiköiden tavoitein ja liiketoimintayksiköiden tavoitteet ydinprosessien kautta. (9.)

4 Johdon raportointi ammattikorkeakoulujen opetuksessa

Työn empiriaosuus koostuu aineiston keräämisestä ja sen analysoinnista. Aineistona on Suomen ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmat, joiden sisältö liittyy liiketalouteen ja laskentatoimeen tai vastaavaan aineeseen. Aineisto on rajattu suomenkielisiin opetusohjelmiin, ja olen pyrkinyt valitsemaan mahdollisimman tuoreita opetussuunnitelmia. Tarkastelun ulkopuolelle jäivät Diakonia, Arcada, Novia ja Humanistinen ammattikorkeakoulu, koska niistä ei löytynyt rajaukseni mukaista opetusta. Pyrin analysoimaan opetussuunnitelmien opintojaksokuvauksista, millä tavoin johdon raportoinnin opetus toteutuu.

Käyn empiriaosuudessa aluksi jokaisen koulun ja opetussuunnitelman läpi yksitellen.

Empiriaosuudessa keräsin Excel-tiedostoon jokaisesta ammattikorkeakoulusta taloushallintoon/laskentatoimeen liittyvän koulutusohjelman opintojaksolistan. Tutkin opintojaksojen nimiä ja kuvauksia ja valitsin listasta opintojaksoja, jotka voisivat edes jollakin tapaa liittyä johdon laskentatoimeen tai raportointiin.

Opintojaksot on rajattu ydin- ja ammattiopintoihin. Opintojaksoista on jätetty pois ne, jotka liittyvät selvästi tilinpäätösanalyysiin, kustannuslaskentaan tai yritystoiminnan perusteisiin, koska ne löytyvät käytännössä jokaisesta ammattikorkeakoulusta ja eivätkä ne suoraan liity raportointiin.

Aineistossa on tarkasteltavana yhteensä 20 ammattikorkeakoulua.

4.1 Saimaan ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutusohjelma (LITA13)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Toiminnanohjausjärjestelmät
- Organisaation kannattavuusajattelu
- Budjetointi ja talouden ohjaus
- Excel ja VBA
- Kehittyvä johdon laskentatoimi
- Työvälineohjelmistot

Saimaan ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelmasta valitsin yhteensä kuusi opintojaksoa, jotka voisivat liittyä raportointiin (11). Yhdenkään opintojakson nimessä ei mainita raportointia, eikä yksikään opintojaksoista ole sisältönsä puolesta täysin raportointiin keskittynyt.

Valittujen opintojaksojen voidaan katsoa opettavan raportointia pääosin välillisesti.

Opintojaksot opettavat mm. raportoinnissa apuna käytettäviä tietoteknisiä sovelluksia ja tietojenkäsittelyä yleisesti, kuten taulukonkäsittelyohjelman käyttöä, toiminnanohjausjärjestelmiä ja tietokantoja.

Opintojaksoissa opetetaan myös taloudellisen informaation tuottamista, jota käytetään apuna päätöksentekotilanteissa. Näistä esimerkkeinä kannattavuusanalyysit, katetuotto-, budjetointi- ja tarkkailulaskelmat.

Opintojakso ”kehittyvä johdon laskentatoimi” mainitsee opintojaksokuvauksessa yhtenä tavoitteena perehtymisen johdon raportointiin.

4.2 Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutusohjelma, Helsinki (LH)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Sisäinen laskentatoimi
- Toiminnanohjaus
- Strateginen johdon laskentatoimi
- Operatiivinen johdon laskentatoimi
- Toiminnanohjausjärjestelmät (ERP) ja laskentatoimi
- Johdon laskentatoimen päätöksentekomallit
- Rahoituksen excel- ja tietojärjestelmäsovellukset
- Henkilökohtainen tietojenkäsittely

Haaga-Helian ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelmasta valitsin kahdeksan opintojaksoa, jotka voisivat liittyä johdon raportointiin (12). Yhdenkään opintojakson nimessä ei mainita raportointia, mutta muutaman opintojakson kuvauksessa selvästi mainitaan raportointi yhtenä sisällön osana.

Moni opintojaksoista opettaa raportointia välillisesti. Niissä opetetaan esimerkiksi raportoinnissa käytettäviä tietoteknisiä sovelluksia ja päätöksenteossa apuna käytettävien laskelmien tekemistä.

Opintojakson ”Johdon laskentatoimen päätöksentekomallit” tavoitteena on, että opiskelija oppii välineet ja menetelmät liikkeenjohdolliseen päätöksentekoon sekä kykenee laatimaan perusteltuja Excel-pohjaisia ratkaisumalleja riskiä ja epävarmuutta sisältäviin päätöksentekotilanteisiin. Sisällössä on myös mainittu ”tiedon tuottaminen päätöksenteon tueksi”. Tämä liittyy mielestäni selvästi johdon raportointiin, vaikka raportointia ei suoraan mainitakaan.

Opintojakson ”Toiminnanohjausjärjestelmät (ERP) ja laskentatoimi” sisällössä on vahvasti esillä raportointi. Sisällössä mainitaan esimerkiksi ”Business Intelligence raportoinnin perusteet johdon laskentatoimen eri osa-alueilla”, ”Budjetointi ja vaihtoehtolaskelmat, hinnoittelulaskelmat, kannattavuusanalyysit, seuranta ja raportointi” ja ”Tietokantojen perusteet ja tiedonhallinta, SQL-kielen alkeet ja niiden hyödyntäminen taloushallinnon raportoinnissa”.

4.3 Mikkelin ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutus, päivätoteutus (L8015SNA)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Tietojenkäsittely organisaatiossa
- Talouden suunnittelu ja budjetointi
- Organisaation tietojärjestelmät
- Digitaalisen tiedon hallinta

Mikkelin ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelmasta valitsin neljä opintojaksoa, jotka voisivat liittyä johdon raportointiin (13). Raportointia ei suoraan mainita yhdenkään opintojakson nimessä, eikä opintojaksokuvauksessa.

Opintojaksot opettavat raportointia pääasiassa välillisesti. Ne opettavat esimerkiksi raportoinnissa apuna käytettävää tietojenkäsittelyä ja laskelmien tekemistä.

4.4 Metropolia ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalouden tutkinto-ohjelma, Laskentatoimi ja rahoitus, 2015

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Tietotekniikka ja toiminnanohjaus
- Controller-toiminta ja sisäinen valvonta
- Tietotekniikka laskentatoimen ja rahoituksen apuna
- Kustannuslaskenta ja raportointi
- Sisäisen laskentatoimen kehittäminen
- Rahoituksen Excel-sovellukset

Metropolian ammattikorkeakoulun liiketalouden ohjelmasta valitsin kuusi opintojaksoa, jotka voisivat liittyä johdon raportointiin (14). Valitsin kustannuslaskennan opintojakson mukaan, koska sen nimessä mainitaan raportointi.

”Kustannuslaskenta ja raportointi” -opintojaksossa on yhtenä tavoitteena perehtyminen raportointikäytäntöihin.

Opintojaksossa ”Sisäisen laskentatoimen kehittäminen” on myös selvästi raportointi yhtenä tavoitteena: ”opiskelija osaa tietokantojen sisältöjen jalostamisen, analysoinnin ja raportoinnin päätöksenteon tueksi.”.

Muut opintojaksot opettavat johdon raportointia pääosin välillisesti. Ne opettavat esimerkiksi raportoinnissa käytettäviä työvälineohjelmia ja erilaisia laskentatapoja.

4.5 Karelia ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Tradenomi, liiketalous (LTLNS14)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Raportointi ja kirjoitusviestintä
- Tietojenkäsittelyn työvälineet
- Kannattava yritys
- Talouden johtaminen ja johdon laskentatoimi
- Tunnusluvut ja johtaminen
- Talouden ohjaus ja raportointi
- Toiminnan ohjaus

Karelia ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelmasta valitsin seitsemän opintojaksoa (15).

Kahden opintojakson nimessä mainitaan suoraan raportointi. ”Raportointi ja kirjoitusviestintä” –opintojaksossa ei näytä sisältönsä puolesta aivan liittyvän johdon raportointiin, mutta kirjoitustaito vaikuttaa raporttien luettavuuteen ja näin ollen raportin vastaanottajan on helpompaa ymmärtää raportin sisältämä tieto.

”Talouden ohjaus ja raportointi” –opintojakson tavoitteina on muun muassa tasapainotetun mittariston ja erilaisten laskelmien tekeminen sekä raporttien tuottaminen eri sidosryhmille.

Muut opintojaksot liittyvät pääosin välillisesti raportointiin. Niissä opetetaan muun muassa toiminnanohjausjärjestelmiä, työvälineohjelmia ja taloudellisia laskelmia.

4.6 Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalous (HTL), Nuorten koulutus, Syksy 2015

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Liiketoiminta-analyysin perusteet
- Taloushallinto
- Kannattavan toiminnan ohjaus
- Sisäisen laskennan menetelmät
- ICT-valmiudet

Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketalouden ohjelmasta löytyi viisi opintojaksoa, jotka voisivat liittyä johdon raportointiin (16). Yksikään opintojakso ei nimensä perusteella liity suoraan johdon raportointiin.

Opintojaksossa ”Liiketoiminta-analyysin perusteet” on yhtenä tavoitteena: ”opiskelija osaa tuottaa luotettavan ja pätevän analyysiraportin organisaation toimintaan ja kehittämiseen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Opiskelija osaa viestiä raportin keskeisen sisällön toimeksiantajalle.”.

Opintojaksot liittyvät johdon raportointiin suurilta osin välillisesti: niissä opetetaan toiminnanohjausta, IT-taitoja ja laskentamenetelmiä.

4.7 Centria ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Tradenomi (AMK), Liiketalous, Kokkola (NLIS15K)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Työvälineohjelmat
- Johdon laskentatoimi
- Sisäinen laskentatoimi
- Sähköinen taloushallinto
- Taloushallinto johdon työvälineenä

Centria ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutuksesta valitsin viisi opintojaksoa, jotka voisivat liittyä johdon raportointiin (17).

Opintojaksossa Sisäinen laskentatoimi mainitaan yhtenä tavoitteena, että opiskelija ymmärtää, mitä kuuluu taloudelliseen raportointiin.

Muiden opintojaksojen kuvauksissa ei mainita raportointia suoraan, mutta niiden voidaan katsoa liittyvän johdon raportointiin yleisellä tasolla. Niissä opetetaan muun muassa työvälineohjelmien käyttöä ja taloudellisten laskelmien tekoa.

4.8 Hämeen ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalous (TRLTAI13A3)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Tietotyö
- Liiketalouden tietotyövälineet
- Johdon laskentatoimen perusteet
- Talouden ohjaus
- Laskentatoimen tietojärjestelmät

Hämeen ammattikorkeakoulusta valitsin viisi opintojaksoa (18). Yhdenkään opintojakson nimessä ei mainita raportointia suoraan. Myöskään valittujen opintojaksojen kuvauksissa ei esiinny sanaa ”raportointi”.

Opintojaksoissa on kuitenkin tavoitteita, jotka liittyvät johdon raportointiin ainakin yleisellä tasolla.

”Talouden ohjaus” –opintojakson yhtenä tavoitteena on: ”Opiskelija hallitsee toiminnan ohjausta palvelevien tavoite- ja tarkkailulaskelmien tekemisen, niiden analysoinnin sekä tarvittavien johtopäätösten tekemisen”. Tämä kyllä liittyy johdon laskentatoimeen ja raportointiin.

Opintojaksoissa opetetaan myös yleistä tietoa laskentatoimesta, työvälineohjelmista ja erilaisten laskelmien tekemistä.

4.9 Kajaanin ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalous, 210 OP

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Tietojenkäsittely ja sähköinen viestintä
- Laskentatoimen ja rahoituksen perusteet
- Johdon laskenta

Kajaanin ammattikorkeakoulusta valitsin kolme Opintojaksoa (19). Opintojaksot liittyvät johdon raportointiin yleisellä tasolla.

4.10 Lapin ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutus (Rovaniemi) (R301L14S)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Talousohjaus

Lapin ammattikorkeakoulusta valitsin vain yhden opintojakson (20). Opintojakso on 10 opintopisteen laajuinen, joten tavallaan sen voi ajatella sisältävän useamman pienemmän opintokokonaisuuden.

Opintojakson sisällössä mainitaan raportointi useaankin otteeseen. Tavoitteissa ilmenevät esimerkiksi termit kustannusraportointi ja kuukausiraportointi. Arvioinnissa minimikriteerinä on, että ”Opiskelija osaa käyttää sähköisiä tietojärjestelmiä, tuottaa sovitun mukaiset raportit ja esitellä ne”. Näin ollen opintojaksoissa on selvästi johdon raportointiin liittyviä osia.

4.11 Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Tradenomi (AMK), liiketalous (LT15S1)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Tietotekninen osaaminen
- Laskentatoimen perusteet
- Toiminnanohjaus ja verkottuva talous
- Yrityksen talouden analysointi

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun liiketalouden ohjelmasta valitsin neljä opintojaksoa (21). Opetussuunnitelmassa oli kaksi opintojaksoa, joiden nimessä mainittiin raportti/raportointi, mutta jätin ne tarkastelun ulkopuolelle, sillä ne olivat puhtaasti opinnäytetyöprosessiin liittyviä opintojaksoja ja eivät siten liity johdon raportointiin.

Valitut opintojaksot opettavat johdon raportointia pääosin välillisesti. Esimerkiksi toiminnanohjaus ja verkottuva talous –opintojaksolla opitaan tekemään raportteja

toiminnanohjausjärjestelmällä. Muissa opintojaksoissa opetetaan esimerkiksi raportoinnissa hyödynnettäviä tietoteknisiä taitoja ja laskentatoimen eri laskelmia.

4.12 Lahden ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutus 15S

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Taloushallinto
- Katetuottolaskenta
- Johdon raportointi

Lahden ammattikorkeakoulusta valitsin kolme opintojaksoa (22). Yhden valitun opintojakson nimi on täsmälleen ”Johdon raportointi”, mikä vaikuttaa erittäin lupaavalta.

Johdon raportointi –opintojakson tavoitteissa mainitaan ”ennakointi- ja tarkkailulaskelmat” ja että opiskelija ”osaa tuottaa erilaisia raportteja johdon päätöksenteon tueksi”.

Kaksi muuta opintojaksoa liittyvät johdon raportointiin vain yleisellä tasolla esimerkiksi taloudellisten laskelmien kautta.

4.13 Laurea ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutus (Laurea Leppävaara, liko) (HLA216KN)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Kannattava liiketoiminta
- Talouden suunnittelu ja ohjaus

Laurea ammattikorkeakoulusta valitsin kaksi opintojaksoa (23). Raportointia ei suoraan mainita yhdenkään opintojakson nimessä.

Opintojaksossa Talouden suunnittelu ja ohjaus tavoitteina on, että ”opiskelija osaa laatia suunnittelu-, tavoite ja tarkkailulaskelmia ja soveltaa laskentatoimen

raportteja johdon päätöksenteossa syntyvien ongelmien ratkaisemiseksi.”. Näiltä osin opintojakso liittyy johdon raportointiin.

Kannattava liiketoiminta –opintojakso liittyy raportointiin yleisemmällä tasolla. Sen sisältönä on esimerkiksi budjettien laatimista ja katetuottolaskentaa.

4.14 Oulun ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalouden tutkinto-ohjelma, taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Tietotekniikka työvälineenä 1
- Tietotekniikka työvälineenä 2
- Johdon laskentatoimi 1
- Johdon laskentatoimi 2
- Taloushallinnon tietojärjestelmät
- Taloushallinto ja liiketoimintaprosessit SAP-järjestelmässä

Valitsin Oulun ammattikorkeakoulusta kuusi opintojaksoa (24). Yksikään opintojakso ei nimensä perusteella liity suoraan johdon raportointiin.

Opintojaksot liittyvät johdon raportointiin välillisesti. Niissä opetetaan esimerkiksi työvälineohjelmia, tietokantojen hyödyntämistä ja taloudellisia laskentamenetelmiä.

4.15 Tampereen ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutus, Tampere, Taloushallinto

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Liiketoiminnan taloussuunnittelu ja raportointi
- Talousohjaus erilaisissa organisaatioissa
- Toiminnanohjausjärjestelmät II
- Business Intelligence and Control

Valitsin Tampereen ammattikorkeakoulusta neljä opintojaksoa (25). Yhden opintojakson nimessä mainitaan suoraan raportointi.

Liiketoiminnan taloussuunnittelu ja raportointi –opintojaksossa tavoitteina on, että opiskelija ”osaa laatia talousraportteja” ja ”osaa käyttää uusia budjetointi ja raportointimenetelmiä”. Opintojaksossa tutustutaan myös tasapainotettuun mittaristoon (BSC).

Business Intelligence and Control –opintojakson sisällössä mainitaan ”how can a business controller turn external and internal data into essential information for future-oriented decision making?” eli kuinka dataa voidaan jalostaa oleelliseksi tiedoksi päätöksenteon tueksi. Sisällössä mainitaan myös informaation tehokas kommunikointi, jotta päätöksenteko onnistuisi paremmin.

Kaksi muuta opintojaksoa opettavat johdon raportointia enemmän välillisesti.

4.16 Turun ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutus (Turku) (PLIITS15)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Johdon laskentatoimi
- Pk-yrityksen talouden ohjaus

Turun ammattikorkeakoulusta valitsin kaksi opintojaksoa (26).

Johdon laskentatoimi –opintojaksossa tavoitteina on, että opiskelija ”osaa laatia suunnittelu- ja seurantalaskelmia johdon päätöksenteon tueksi” ja ”osaa hyväksikäyttää sisäisen laskentatoimen raportteja toiminnan suunnittelussa ja kannattavuuden seurannassa”. Näiden perusteella opintojaksossa on johdon raportoinnin opetusta.

Pk-yrityksen talouden ohjaus –opintojakson sisällössä on toiminnanohjauksen tietojärjestelmät ja liiketoimintatiedon kerääminen ja hyödyntäminen päätöksenteossa.

4.17 Vaasan ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalous 210 OP

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Työvälineohjelmat
- Kustannuslaskennan perusteet
- Taloushallinnon tietojärjestelmäsovellukset
- Johdon laskentatoimi
- Yrityksen toiminnanohjaus - SAP

Vaasan ammattikorkeakoulusta valitsin viisi opintojaksoa (27). Kustannuslaskennan valitsin mukaan, koska sisältönsä perusteella opintojaksossa on mukana muutakin kuin pelkkää kustannuslaskentaa. Pelkästään nimen perusteella yksikään opintojaksoista ei liity suoraan johdon raportointiin.

Opintojaksot eivät sisältönsä puolesta suoraan liity johdon raportointiin, mutta niissä opetaan yleisesti johdon raportointiin liittyviä asioita, kuten työvälineohjelmia, toiminnanohjausjärjestelmiä ja taloudellisten laskelmien tekemistä.

4.18 Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Tradenomi (AMK), Liiketalous, 210 OP

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Yrityksen taloushallinto
- Kustannusjohtaminen ja suoritusmittaus
- Budjetointi johtamisen apuna
- Toiminnanohjausjärjestelmät
- Taulukkolaskenta

Seinäjoen ammattikorkeakoulusta valitsin viisi opintojaksoa (28). Opintojaksot eivät nimiensä perusteella liity suoraan johdon raportointiin.

Opintojaksossa Kustannusjohtaminen ja suoritusmittaus on tavoitteena, että ”opiskelija osaa tuottaa johdon laskentatoimen informaatiota johdon operatiiviseen ja strategiseen päätöksentekoon.”.

Monissa opintojaksoissa opetetaan johdon raportointia yleisellä tasolla. Opintojaksoissa opetetaan esimerkiksi työvälineohjelmia, toiminnanohjausjärjestelmiä, taloudellisten laskelmien tekemistä ja laskentatoimen teoriaa.

4.19 Savonia ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: LL15 Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Käynnistyvä yritys
- Yritystoiminnan suunnittelu
- Toimiva yritys
- Investointi- ja rahoitussuunnittelu
- Taloudenohjaus

Savonia ammattikorkeakoulusta valitsin viisi opintojaksoa (29).

Yksikään opintojakso ei suoraan liity johdon raportointiin. Ne opettavat johdon raportointia enemmänkin yleisesti. Kuten muillakin ammattikorkeakouluilla, opintojaksojen sisältöihin kuuluu mm. työvälinohjelmia, taloudellisten laskelmien tekemistä ja laskentatoimen teoriaa.

4.20 Satakunnan ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Liiketalous (NLT14SP)

Aiheeseen liittyvät opintojaksot:

- Talousraportointi liiketoiminnassa
- Kustannuksista hinnoitteluun
- Talouden suunnittelu
- Raportointi liiketoiminnan laajentuessa
- Tilinpäätösanalyysi ja talousraportointi
- Liiketoiminnan ohjaus

Satakunnan ammattikorkeakoulusta valitsin kuusi opintojaksoa (30). Jopa kolmen opintojakson nimessä mainitaan raportointi sanana.

Talousraportointi liiketoiminnassa –opintojaksossa sisältönä on seuraavat asiat:
” Yrityksen talousraportointiin liittyvät keskeiset käsitteet ja vaatimukset, kuten kirjanpito- ja verovelvollisuus ja niiden yhteys yrityksen liiketoimintaan; raportoinnin yhteys yrityksen sidosryhmiin; lakisääteisen raportoinnin informaation hyödyntäminen: tuloslaskelma ja tase sekä verotus; liiketoiminnan kannattavuus ja suunnittelu: katetuottolaskenta lyhyen tähtäimen

päätöksenteossa ja budjetointi.”. Opintojaksossa käsitellään siis ainakin lakisääteistä raportointia. Opintojaksoon liittyy myös johdon laskentatoimeen liittyviä asioita, kuten katetuottolaskenta ja budjetointi.

5 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia, kuinka johdon raportointia opetetaan Suomen ammattikorkeakouluissa. Tutkimuskysymyksenä on: Millä tavoin johdon raportointia opetetaan Suomen ammattikorkeakoulujen laskentatoimen opetuksessa (opintojaksot ja sisältö).

Kaiken kaikkiaan valitsin 20 koulutusohjelmasta 92 opintojaksoa, jotka voisivat liittyä jossain määrin johdon raportointiin. Käytännössä valitsin siis laskentatoimeen/johdon laskentatoimeen liittyviä opintojaksoja, joista rajasin pois tietyt jo aikaisemmin mainitut aihealueet.

Johdon raportoinnin opetuksen arviointiin vaikuttaa se, että opetussuunnitelmien opintojaksokuvauksien laajuus vaihtelee kouluittain ja opintojaksoittain. Osa opintojaksokuvauksista oli hyvin suppeita ja muissa oli eritelty opintojaksojen sisältöä laajemminkin. Kovinkaan tarkkaa kuvaa opetuksesta ei ole siis mahdollista saada pelkkiä opintojaksokuvauksia lukemalla. Opintojakson sisällössä saattoi olla esimerkiksi mainittuna, että tutustutaan johdon raportointiin ilman sen kummempaa erittelyä siitä, mitä sillä käytännössä tarkoitetaan. Tällaisen tiedon pohjalta on vaikea todeta muuta kuin että johdon raportointia opetetaan kyseisessä opintojaksossa jossakin määrin.

Jaottelin aineistossa olevat opintojaksot seuraavasti:

- Valitut opintojaksot yhteensä: 92 kpl
- Opintojakson nimessä mainitaan raportointi: 8 kpl (9 %)
- Raportointi/raportit mainitaan sanana opintojakson sisällössä: 26 kpl (28 %)
- Opintojakson sisällössä on selvästi yhtenä osana johdon raportointi: 17 kpl (19 %)
- Opintojakso on täysin johdon raportointiin keskittynyt: 1 kpl (1 %)

Valituista 92 opintojaksosta yhteensä kahdeksan opintojakson (9 %) nimessä mainittiin raportointi. Kahdenkymmenen opintojakson (28 %) sisällössä mainittiin raportit tai raportointi sanana ja yhteensä 17 opintojaksossa (19 %) katsoin johdon raportoinnin olevan selkeä ja konkreettinen osa opintojaksoa. Valitsin yhden opintojakson (1 %), joka olisi täysin keskittynyt johdon raportointiin, mutta tällaisia opintojaksoja voisi katsoa olevan muutama enemmänkin riippuen valintakriteereistä. Lopputulema on kuitenkin selkeä: täysin johdon raportointiin liittyviä opintojaksoja ei juurikaan ole ja opintojaksoja, joissa raportointi on selkeänä konkreettisenä osana opintojaksoa on myöskin melko vähän – keskimäärin alle yksi opintojakso ammattikorkeakoulua kohden. Useimpien opintojaksojen voi nähdä opettavan johdon raportointia välillisesti eli niissä johdon raportointia ei sinällään opeteta erillisenä yksittäisenä asiana.

Vastauksena tutkimuskysymykseen sanoisin, että johdon raportointia opetetaan Suomen ammattikorkeakoulujen laskentatoimen opetuksissa pääosin välillisesti muiden aiheiden seassa. Useimmiten opintojaksoissa ei siis ole mitään varsinaista johdon raportoinnin ”palikkaa” tai sitä ei mainita selkeästi erikseen. Karkeasti jaoteltuna opintojaksojen opetus jakautuu kolmeen kategoriaan: teoriaan, tietoteknisiin työvälineisiin ja uuden tiedon tuottamiseen eli taloudellisten laskelmien tekemiseen.

Monessa opintojaksossa harjoitellaan erilaisten laskentatoimen laskelmien tekemistä, kuten kannattavuus-, kustannus- ja investointilaskelmia ja budjetointia. Niissä siis toisinsanoen tuotetaan uutta tietoa, jota yritysjohto voi käyttää apuna päätöksentekoa tehdessä. Ja tämän on juuri raportoinnin tehtävä: oleellisen tiedon välittäminen, sille joka kyseistä tietoa tarvitsee. Nämä opintojaksot saattavat tosin keskittyä puhtaasti pelkkien laskelmien tekemiseen ilman sen kummempaa huomiota siihen, kuinka tätä tietoa välitetään eteenpäin eli raportoidaan.

Tietoteknisistä työvälineistä opetetaan lähes joka ammattikorkeakoulussa taulukkolaskentaa, esitysgrafiikkaa, tekstinkäsittelyä ja toiminnanohjausjärjestelmiä. Varsinaisten ohjelmistojen käytön lisäksi opetetaan

myös yleistä tietojenkäsittelyyn liittyvää teoriaa, kuten perusteet tietokoneen toimintaperiaatteista, käyttöjärjestelmistä ja tietoturvasta. Nykyaikana varmasti suurinosa taloushallinnon työtehtävistä tehdään tietotekniikkaa hyödyntäen, joten on myös tärkeää, että sitä opetetaan. Johdon raportoinnissa tietotekniikan roolin voi nähdä työkaluna: se on apuväline, jonka avulla raportteja käytännössä tehdään. Työkalusta ei ole kuitenkaan mitään hyötyä, ellei sitä osaa käyttää oikein. Tätä varten täytyy ymmärtää myös teoriaa.

Teoriaa opintojaksoissa opetetaan monesta laskentatoimen eri osa-alueesta. Teoriaa johdon raportoinnista opetetaan selkeästi ainakin osassa opintojaksoista. Se, että opetellaan raporttien teknistä toteuttamista tietotekniikan avulla ja raporteissa käytettävän tiedon tuottamista on tärkeää, mutta ilman ymmärrystä raportoinnin teoriasta on vaikea tietää, mihin sillä pyritään ja mikä siinä on perimmäisenä ideana. Loppujen lopuksi johdon raportoinnin tarkoituksena on auttaa johtoa tekemään oikeita päätöksiä mahdollisimman tehokkaasti. Valitsin aineistosta 17 opintojaksoa, joissa johdon raportointi on selkeänä osana sisältöä, ja sanoisin, että näissä opintojaksoissa opetetaan raportoinnin teoriaa ainakin jossakin määrin. Raportoinnin teoriaa käsitellään varmasti pintapuolisesti jokaisessa Laskentatoimen perusteet -opintojaksossa, vaikka sitä ei opintojaksosisällössä mainittaisikaan.

Jokaisen yrityksen johtaminen perustuu päätöksentekoon ja päätöksenteko perustuu tietoa sisältäviin raporteihin. Päätöksentekijät eivät tarvitse kaikkea saatavilla olevaa informaatiota, vaan pelkästään päätöksenteon kannalta kaikkein oleellisimman tiedon. Tästä näkökulmasta katsottuna raportoinnin tehostaminen on yrityksen menestymisen kannalta äärimmäisen tärkeää. Datan määrä kasvaa nyky maailmassa jatkuvasti. Oleellisen tiedon ja tietotarpeiden löytäminen on siis entistä tärkeämpää. Tämän perusteella sanoisin, että raportoinnin merkitys kasvaa tulevaisuudessa vieläkin suuremmaksi. Jos jotain kehitettävää pitäisi johdon raportoinnin opetukseen keksiä, niin se voisi olla ehkä konkreettisemmin esillä opintojaksoissa eikä pelkästään taustalla. Ymmärrän tosin, että ammattikorkeakouluissa painotus on ehkä enemmän käytännön tekemisessä kuin teoreettisessa ymmärtämisessä. Joidenkin ammattikoulujen opintojaksoissa oli mukana Business Intelligencen opetusta ja sitä toivoisi

lisääkin. Business Intelligence auttaa yrityksiä hyödyntämään tietoa paremmin ja näin ollen myös tekemään raportoinnista ja päätöksenteosta parempaa.

Mielenkiintoisena jatkokysymyksenä opinnäytetyölleni voisi olla, miten ammattikorkeakoulujen ja kauppakorkeakoulujen opetus eroaa johdon raportoinnin suhteen ja voisiko sitä kautta löytyä jotain, millä tavoin johdon raportoinnin opetusta voidaan kehittää ammattikorkeakouluissa.

Kuviot

Kuvio 1. Informaatiojärjestelmän toiminta, s. 9

Kuvio 2. Johdon raportoinnin tehtävät, s. 12

Lähteet

Teoria:

1. Alhola, K. & Lauslahti, S. 2005. Taloutta johtamista varten. Helsinki: Edita Publishing Oy.

2. Jyrkkiö, E. & Riistama, V. 2004. Laskentatoimi päätöksenteon apuna. Porvoo: WS Bookwell Oy.

3. Jyväskylän yliopiston IT-tiedekunta ja avoin yliopisto. Tietokannat. <http://appro.mit.jyu.fi/doc/tiedonhallinta/tietokannat/index0.html>. Luettu 3.12.2015.

4. Salo, I. 2013. Big Data – Tiedon vallankumous. Jyväskylä: Docendo Oy.

5. Scheps, S. 2008. Business Intelligence For Dummies. Indianapolis: Wiley Publishing, Inc.

6. Riistama, V & Jyrkkiö, E. 1999. Operatiivinen laskentatoimi: perusteet ja hyväksikäyttö. Porvoo: WSOY.

7. Lahti, S. & Salminen, T. 2008. Kohti digitaalista taloushallintoa – sähköiset talouden proessit käytännössä. Helsinki: WSOYpro.

8. Vilkkumaa, M. 2005. Talouden apuvälineet johdolle. Helsinki: Yrityskirjat Oy.

9. Wikipedia. Suorituskykypyramidi. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Suorituskykypyramidi>. Luettu 3.12.2015.

10. Neilimo, K. & Uusi-Rauva, E. 2010. Johdon laskentatoimi. Helsinki: Edita.

Ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmat:

11. Saimaan ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma (LITA13). https://ops.saimia.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=17834102&kouluhj_id=16076930&valkiel=fi&stack=push. Luettu 26.11.2015.

12. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: liiketalouden koulutusohjelma, Helsinki (LH). <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/koulutusohjelmat/liiketalouden-koulutusohjelma-helsinki-nuoret/opintojaksokuvaukset?userLang=fi>. Luettu 26.11.2015.

- 13.** Mikkelin ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalouden koulutus, päivätoteutus (L8015SNA).
https://soleops.mamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=5960243&koulohj_id=5931216&valkiel=fi&stack=push. Luettu 26.11.2015.
- 14.** Metropolia ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalous, laskentatoimi ja rahoitus 2015. <http://opinto-opas-ops.metropolia.fi/index.php/fi/88094/fi/70436/LXD15S1/1528/year/2015>. Luettu 26.11.2015.
- 15.** Karelia ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Tradenomi (AMK), liiketalous (LTLNS14).
https://soleops.karelia.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/clr?ryhma_id=179994077&koulohj_id=179994021. Luettu 26.11.2015.
- 16.** Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalous (HTL), 210 op, Nuorten koulutus (AMK), Syksy 2015.
https://asio.jamk.fi/pls/asio/asio_rakenne_julkaisu.rakenne_osaamisalue?ckohj=HTL&csuunt=99999&cvuosi=5S&caste=N&carc=2015-2016. Luettu 26.11.2015.
- 17.** Centria ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Tradenomi (AMK), liiketalous, Kokkola (NLIS15K).
https://soleops.cou.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=3853265&koulohj_id=2003869&valkiel=fi&stack=push. Luettu 26.11.2015.
- 18.** Hämeen ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalous (TRLTAI13A3).
https://soleops.hamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=7835114&koulohj_id=1754944&valkiel=fi&stack=push2. Luettu 26.11.2015.
- 19.** Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: liiketalouden koulutus 210 OP. <http://www.kamk.fi/loader.aspx?id=25f20878-b289-47f8-afd8-090c8a9879bc>. Luettu 26.11.2015.
- 20.** Lapin ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalouden koulutus (Tornio)(T31L15S).
https://soleops.lapinamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=8726024&koulohj_id=7189916&valkiel=fi&stack=push
https://soleops.lapinamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=7189934&koulohj_id=7189923. Luettu 26.11.2015.
- 21.** Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Tradenomi (AMK), liiketalous (LT15S1).
http://soleops.kyamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=10781035&koulohj_id=11550857&valkiel=fi&stack=push. Luettu 26.11.2015.
- 22.** Lahden ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalouden koulutus 15S. <http://opinto-opas.lamk.fi/index.php/fi/68177/fi/68124/LILII15/year/2015>. Luettu 26.11.2015.

- 23.** Laurea ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalouden koulutus (Laurea Leppävaara, liko)(HLA216KN).
https://soleops.laurea.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=15122968&koulohj_id=10041270&stack=push. Luettu 26.11.2015.
- 24.** Oulun ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalouden tutkinto-ohjelma, taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto. <http://www.oamk.fi/opinto-opas/koulutusohjelmat/?koulutus=lik2015-tal>. Luettu 26.11.2015.
- 25.** Tampereen ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: liiketalous koulutus, taloushallinto. <http://opinto-opas-opas.tamk.fi/index.php/fi/167/fi/49598/14LITA/813/y>. Luettu 26.11.2015.
- 26.** Turun ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalouden koulutus (Turku)(LIITS15).
https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=12975389&koulohj_id=8357330&valkiel=fi&stack=push. Luettu 26.11.2015.
- 27.** Vaasan ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalous, 2015-S. <http://www.puv.fi/opsweb/?code=LT-2015>. Luettu 26.11.2015.
- 28.** Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Tradenomi (AMK), Liiketalous, 210 OP. <http://opsweb.seamk.fi/?code=LITAKO-2014>. Luettu 26.11.2015.
- 29.** Savonia ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: LL15S Liiketalouden tutkinto-ohjelma.
<https://portal.savonia.fi/amk/node/209?yks=KK&krtid=939&tab=6>. Luettu 26.11.2015.
- 30.** Satakunnan ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma: Liiketalous (NLT14SP).
https://samk.solenovo.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=9310580&koulohj_id=2300525&valkiel=fi&stack=push. Luettu 26.11.2015.

Liite 1 Yhteenvedotaulukko valituista opintojaksoista

	A	C	D	E	F	G
1	Yhteenvedo					
	Koulu	Valitut kurssit	Raportointi mainitaan kurssin nimessä	Sana "raportointi" mainitaan sisällössä	Kurssin sisällössä on selvästi yhtenä osana johdon raportointi	Kurssi on täysin raportointiin keskittynyt
2						
3	1. Saimaan AMK	Toiminnanohjausjärjestelmät		x	x	
4		Organisaation kannattavuusajattelu				
5		Budjetointi ja talouden ohjaus				
6		Excel ja VBA				
7		Kehittyvä johdon laskentatoimi		x	x	
8		Työvälineohjelmistot		x		
9	2. Haaga-Helia	Sisäinen laskentatoimi				
10		Toiminnanohjaus				
11		Strateginen johdon laskentatoimi				
12		Operatiivinen johdon laskentatoimi				
13		Toiminnanohjausjärjestelmät (ERP) ja laskentatoimi		x	x	
14		Johdon laskentatoimen päätöksentekomallit			x	
15		Rahoituksen excel- ja tietojärjestelmäsovellukset				
16		Henkilökohtainen tietojenkäsittely				
17	3. Mikkeli	Tietojenkäsittely organisaatiossa				
18		Talouden suunnittelu ja budjetointi				
19		Organisaation tietojärjestelmät				
20		Digitaalisen tiedon hallinta				
21	4. Metropolia	Tietotekniikka ja toiminnanohjaus		x		
22		Controllertointi ja sisäinen valvonta				
23		Tietotekniikka laskentatoimen ja rahoituksen apuna				
24		Kustannuslaskenta ja raportointi	x	x	x	
25		Sisäisen laskentatoimen kehittäminen		x	x	
26		Rahoituksen Excel-sovellukset				
27	5. Karelia	Raportointi ja kirjotusviestintä	x	x		
28		Tietojenkäsittelyn työvälineet				
29		Kannattava yritys				
30		Talouden johtaminen ja johdon laskentatoimi				
31		Tunnusluvut ja johtaminen				
32		Talouden ohjaus ja raportointi	x	x	x	
33		Toiminnanohjaus				
34	6. Jyväskylä	Liiketoiminta-analyysin perusteet		x	x	
35		Taloushallinto				
36		Kannattavan toiminnan ohjaus		x	x	
37		Sisäisen laskennan menetelmät				
38		ICT-valmiudet		x		
39	7. Centria	Työvälineohjelmat				
40		Johdon laskentatoimi				
41		Sisäinen laskentatoimi		x	x	
42		Sähköinen taloushallinto				
43		Taloushallinto johdon työvälineenä				
44	8. Hämeen AMK	Tietotyö				
45		Liiketalouden tietotyövälineet				
46		Johdon laskentatoimen perusteet				
47		Talouden ohjaus				
48		Laskentatoimen tietojärjestelmät				
49	9. Kajaani	Tietojenkäsittely ja sähköinen viestintä				
50		Laskentatoimen ja rahoituksen perusteet				
51		Johdon laskenta				
52	10. Lapin AMK	Talousohjaus		x	x	
53	11. Kymenlaakso	Tietotekninen osaaminen				
54		Laskentatoimen perusteet				
55		Toiminnanohjaus ja verkottuva talous		x		
56		Yrityksen talouden analysointi				
57	12. Lahden AMK	Taloushallinto				
58		Katetuottolaskenta				
59		Johdonraportointi	x	x	x	x
60	13. Laurea	Kannattava liiketoiminta				
61		Talouden suunnittelu ja ohjaus		x	x	
62	14. Oulu	Tietotekniikka työvälineenä 1				
63		Tietotekniikka työvälineenä 2				
64		Johdon laskentatoimi 1				
65		Johdon laskentatoimi 2				
66		Taloushallinnon tietojärjestelmät				
67		Taloushallinto ja liiketoimintaprosessit SAP-järjestelmässä				
68	15. Tampere	Liiketoiminnan taloussuunnittelu ja raportointi	x	x	x	
69		Talousohjaus erilaisissa organisaatioissa				
70		Toiminnanohjausjärjestelmät II				
71		Business Intelligence and Control		x	x	
72	16. Turku	Johdon laskentatoimi		x		
73		PK-yrityksen talouden ohjaus		x		
74	17. Vaasa	Työvälineohjelmat				
75		Kustannuslaskennan perusteet				
76		Taloushallinnon tietojärjestelmäsovellukset				
77		Johdon laskentatoimi				
78		Yrityksen toiminnanohjaus - SAP				

	A	C	D	E	F	G
1	Yhteenvedo					
2	Koulu	Valitut kurssit	Raportointi mainitaan kurssin nimessä	Sana "raportointi" mainitaan sisällössä	Kurssin sisällössä on selvästi yhtenä osana johdon raportointi	Kurssi on täysin raportointiin keskittynyt
78		Yrityksen toiminnanohjaus - SAP				
79	18. Seinäjoki	Yrityksen taloushallinto				
80		Kustannusjohtaminen ja suoritusmittaus		x	x	
81		Budjetointi johtamisen apuna				
82		Toiminnanohjausjärjestelmät				
83		Taulukkolaskenta				
84	19. Savonia	Käynnistävä yritys				
85		Yritystoiminnan suunnittelu				
86		Toimiva yritys				
87		Investointi- ja rahoitussuunnittelu				
88		Taloudenohjaus				
89	20. Satakunta	Talousraportointi liiketoiminnassa	x	x	x	
90		Kustannuksista hinnoitteluun				
91		Talouden suunnittelu		x		
92		Raportointi liiketoiminnan laajentuessa	x	x		
93		Tilinpäätösanalyysi ja talousraportointi	x	x		
94		Liiketoiminnanohjaus				
95		Kursseja yhteensä =	Yhteensä:	Yhteensä:	Yhteensä:	Yhteensä:
96		92	8	26	17	1
97			Prosenttiosuus:	Prosenttiosuus:	Prosenttiosuus:	Prosenttiosuus:
98			8,7 %	28,3 %	18,5 %	1,1 %